

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Haber-Yorum

Türkiye ve Cezayir: Duygulara Yatırım Yaparak Yükselen Güçler

Haber:

Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun, ülkesinin Türkiye ile ilişkilerinin memnuniyet verici bir şekilde giderek artan bir dinamizme tanık olduğunu söyledi; bu açıklama, başkent Ankara'da düzenlenen Cezayir-Türkiye Koordinasyon Konseyi toplantısının ardından imzalanan anlaşmaların akabinde Cumhurbaşkanı Erdoğan ile düzenlediği basın toplantısı sırasında geldi.

Tebbun, Cezayir ile Türkiye arasındaki ilişkilerin memnuniyet verici bir şekilde giderek artan bir dinamizme tanık olduğunu ve iki ülkenin bu düzeye ulaşmak için attığı adımları takdir ederek, "Bu ziyaretimiz aracılığıyla ekonomik işbirliğini çeşitlendirerek bu ilişkileri daha da güçlendirmeye çalışıyoruz" açıklamasında bulundu. Ayrıca bu ziyaretin hedefinin "yenilenebilir enerji, tarım, sanayi ve madencilik sektörlerinde işbirliği alanlarını genişletmek, kültürel ve insani alanlarda ikili işbirliğini desteklemek ve ortak tarihsel ve kültürel mirasımızı zenginleştirmek" olduğu eklemesinde de bulundu. (AA, 07/05/2026).

Yorum:

Bu söylem zahirde, artan dinamizmden ortak tarihsel ve hadarat mirasına kadar kullanılan ifadeler, sanki siyasetin ötesine geçen bir yakınlaşmanın ilanı gibi görünmektedir; zira söylem, aidiyetin daha geniş bir sembolik alanına yönelirken, arka planında ise Osmanlı mirasıyla bağlantılı İslami hafızanın bazı özelliklerini çağrıştırmaktadır. Ancak uluslararası ilişkiler mantığı çerçevesinde yapılan dikkatli bir okuma, bu dil düzeyinin, derinlerde kimliklerin yeniden canlandırılmasından ziyade ekonomi, enerji ve nüfuzun yeniden dağılımına doğru yönelen çalkantılı bir uluslararası sistem içinde yeniden konumlanmayla ilgili sert maddi ifadelerin hakim olduğu bir yakınlaşmayı pazarlamak için gerekli olan retorik bir örtü olmanın ötesine geçmediğini ortaya koymaktadır.

Cezayir ile Türkiye arasındaki ilişkiler, üzerlerine atfedilen hadari işaretlere rağmen, gerçekte küresel politik ekonomi mantığı gibi tamamen farklı bir mantık içinde hareket etmektedir; zira güç dengeleri, tarihi sembollerin ya da varsayımsal hadari birliklerinin çağrıştırmalarına göre değil, piyasa kurallarına, tedarik zincirlerine ve pragmatik ittifaklara göre belirlenmektedir. Dolayısıyla ister Cezayir'de isterse Türkiye'de olsun modern bir devlet, tam anlamıyla laik bir devlet olup, toplumların ve bireylerin iradesini aşan, siyasi ve stratejik eylem özgürlüğüne dakik sınırlar koyan finansal, ticari ve teknolojik kurumların dayattığı iç içe geçmiş küresel kapitalist sistem içinde hareket etmektedir.

Bu perspektiften bakıldığında, tekrar tekrar ortak hadari derinliğe yapılan atıf, ikili siyasi bir işleve yol açan sembolik bir dil olarak değerlendirilebilir: Zira bir yandan bu söylem, anlaşmaların kamuoyunda kabul görmesini kolaylaştıran

duygusal bir boyut kazandırırken, diğer yandan ise, akidevi ve tarihsel aidiyet duygusundan ve Gazze'de yaşananlar gibi büyük olaylarla olan güçlü etkileşimden beslenen ümmetin halkları nezdinde gerçek bir vicdani birikime dayanmaktadır; bu da kolektif bir bilinçle dayanışmaya ve ortak kimlik fikrine yoğun bir şekilde çağrılmasına yol açmıştır.

Bununla birlikte halkların vicdanıyla oynamak, ilişkilerin sadece yüzeyselliğe ya da şekle mahkum olduğu anlamına gelmez. Zira Cezayir ile Türkiye arasındaki yakınlaşma, özellikle küresel ölçekteki çalkantılı bir bağlamda, enerji, sanayi ve yatırım alanlarında gerçek çıkarların kesişimini yansıtmaktadır; tıpkı Hürmüz Boğazı krizinde ortaya çıktığı gibi; zira bu kriz, küresel enerji güvenliğinin kırılganlığını ve uluslararası dengelerin yeniden şekillenmesinde üretici ülkelerin ve alternatif koridorların önemini bir kez daha teyit etmiştir. Ancak bu kesişme, ne kadar derinleşirse derinleşsin ortaya çıkan çok kutupluluğun işaretlerine rağmen özünde değişmeyen mevcut dünya düzeninin çerçevesine bağlı kalmaya devam etmektedir.

Hadari referans veya tarihi ortaklık olarak adlandırılan şeye gelince; bu, bütüncül bir ekonomi, başta ağır sanayi olmak üzere bağımsız bir sanayi, tek bir siyasi karar ve bilgi, teknoloji ve savunma üretme kapasitesi gibi somutlaştırılabilir bir güç yapısına dönüşmedikçe kendiliğinden etkili bir siyasi projeye dönüşmez. Bu unsurlar olmadan hadari bir söylem, sembolik hafızanın değil, gerçekçi zorunlulukların, sömürgeci gündemlerin ve Atlantik çıkarların yönettiği ilişkiler yapısının üzerinde süslü dilsel bir katman olarak kalmaya devam edecektir. Burada Erdoğan, bir gün şöyle dediğinde, tartışmasız duygu teline basmanın ustası olarak kalmaya devam etmektedir: “Doğu Akdeniz'deki askerlerimizin, Osmanlı denizcilerin emiri Hayreddin Barbaros'un gerçekleştirdiği gibi kahramanlık destanları gerçekleştirmesini umuyoruz.”

Hegemonya merkezlerine mutlak bağımlılık dönemi gerilemeye başlamıştır. Cezayir, enerji ağırlığı ve Kuzey Afrika ile Sahel'deki jeopolitik konumuyla; Türkiye ise sanayi kapasitesi ve Doğu Akdeniz ile Afrika'daki giderek büyüyen nüfuzuyla, ikisi birlikte bağımlılık mantığını aşarak uluslararası siyasette etki mantığına geçebilecek ve yükselen bölgesel güçler üzerinde oluşturulan kuşatmayı kırabilecek tamamlayıcı unsurlara sahiptirler. Müslüman ülkeleri, geniş bir coğrafi ve kültürel alan olarak aslında, enerji ve ticaret koridorlarına hâkim jeostratejik konum, muazzam doğal kaynaklar, genç nüfus kitlesi ve üç kıta arasındaki stratejik yayılım gibi gizli güç unsurlarına sahiptir. Ancak bu unsurlar, sömürgeci Batı'nın taksimatlarını miras alan ulus-devletlerin sınırlarını aşan stratejik birlik projesinin ve hadari alternatifin kaybolması nedeniyle, bağımsız bir tarihsel güce dönüşecek şekilde etkinleştirilmemiş olup parçalanmış olarak kalmaya devam etmektedir.

Bundan dolayı gerçek bir meydan okuma, birlik söylemini tekrar etmekte ya da sömürgeciliğin çıkarlarına hizmet ederken halkların duygularını okşamak için ortak sembollere çağırmakta değil; aksine düzenli bir medeniyet projesi içinde yeniden gerçek güç unsurlarına dayalı tarihsel eylem düzeyine geçmekte yatmaktadır; bu da Müslüman ülkelerini, cereyan eden dönüşümlerde marjinal değil, etkin bir aktör haline getirecektir. Bu da güç mefhumunun yeniden inşa

edilmesini gerektirmektedir; yani dağınık bir güçten bileşik bir güce, dışa bağımlılıktan gerçek bağımsızlığa, küresel sistemi tüketmekten onu şekillendirme ve uluslararası dengeleri yeniden formüle etme gücüne doğru intikal etmeyi gerektirmektedir; bu da ancak dış politikaları düzenleyen ve birleştiren bir çerçeve olarak İslam ideolojisinin oluşturduğu stratejik derinliğe ve uluslararası politikalar üzerinde etkili aktör olmaya geri dönülmesiyle mümkün olabilir.

Uluslararası sistemde yaşanan mevcut dönüşümler, tek kutuplu hegemonyanın gerilemesi ve çok kutuplu güç merkezleri fikrinin ortaya çıkmasıyla birlikte İslam ümmetinin önüne, kaçırılmaması gereken tarihi bir pencere ve eşsiz bir fırsat açmıştır. Ancak bu fırsat, halkların ve liderlerin söylemden inşa etmeye, sembolizmden örgütlenmeye ve temenniden stratejik planlamaya geçebilme gücüne bağlı şartlı bir penceredir.

Bu bağlamda Müslüman ülkelerinin geleceği, eğer tarihin kenarındaki mevcut konumlarını aşmak istiyorlarsa, sadece kültürel köprüleri ve hadari bağları hatırlatmak üzerine kurulmayacaktır; aksine mevcut güç unsurlarını tutarlı bir siyasi, ekonomik ve medeniyet vizyonu çerçevesinde yeniden işlevsel hale getiren bir kalkınma projesine dayanacaktır; zira bu proje, bu geniş alanı diğer güçlerin paylaştığı bir nüfuz alanı olmaktan çıkarıp uluslararası alanda etkili tarihsel bloğa dönüştürmeye muktedirdir. Bu ise ancak ümmetin atıl kalmış enerjilerini harekete geçirip doğru yönde etkinleştirecek olan Nübüvvet Minhacı üzere Raşidi Hilafetin gölgesinde gerçekleşebilir.

Peki bu liderlerin konuşmaları, siyasi ve askeri rolü sayesinde Cezayir'i Kuzey Afrika'daki Osmanlı alanlarının bir parçası haline getiren, dahası Osmanlı Hilafetini Akdeniz'de Atlantik güçlerine meydan okuyan güçlü bir deniz gücü haline getiren Osmanlı denizcilerinin emiri Hayreddin Barbaros'un gerçekleştirdiği başarılar ve kahramanlık destanlarının neresinde?

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Müh. Visam Atruş – Tunus